

BENEDICCIONS DE BARQUES

(1391-1594)

PER

JOSEP Mª MARQUÈS

Per afegir noves dades a la història del trànsit marítim, menys documentat del que desitjaríem, donem brevíssim compte de les benediccions de naus autoritzades pel bisbe de Girona o pel seu vicari general, durant els segles XIV-XVI.

Hom beneïa els vaixells en botar-los. La necessitat de permís episcopal per a aquest acte s'explica pel fet que comportava la celebració de la missa fora de l'església i prop del mar, és a dir, en un marc inhabitual, del qual el prelat es reservava el control.

La llicència de beneir conté el nom de la persona que la sol·licita, i el del lloc d'on es veí, cas que sigui distint d'aquell on s'ha de fer la benedicció. La professió de vegades s'indica amb el "nauta" llatí que val per "home del mar". Conté també el nom de la parròquia on s'havia de celebrar la cerimònia. Pot assenyalar o no la classe de bastiment (caravel·la, sagetia) que es beneirà.

Les dades que oferim provenen dels registres de lletres episcopals, dels quals hem confeccionat índexs selectius pel període 1334-1620. La sèrie porta, a l'arxiu diocesà, la lletra U. En el nostre llistat n'assenyalem el volum i el foli. Hem procurat recollir totes les autoritzacions de beneir que es van enregistrar: potser alguna ens haurà passat per alt. Es beneïen bastiments de dimensions relativament grans, atès que hom celebrava la missa damunt d'ells; si dels construïts d'aquesta classe se'n beneïa la major part o no, no en tenim cap indici per deduir-ho. En tot cas, després de la derrota turca a Lepant (1571) desapareixen gairebé les autoritza-

cions; creuríem que la major seguretat en la navegació en va ser la causa, més que no pas una altra també possible: que es beneïssin sense permís.

Sobre un total de 157 benediccions, (59 en el segle XV i 97 en el segle XVI) Sant Feliu de Guíxols n'enregistrà 46; Lloret n'enregistrà 40; Blanes 21; Arenys de Mar 11, Palamós 11, Canet, Malgrat i Calella 5 cada un; els altres llocs (Calonge, Sant Pol, Pineda, Tossa, Palafrugell) sumen entre tots una dotzena de noves naus. Possiblement aquestes xifres són un índex d'activitat de les mestrances en la construcció dels vaixells de majors dimensions.

En aquest supòsit hem de subratllar que Sant Feliu tingué 23 benediccions al segle XV i 23 al segle XVI. L'activitat mantingué el mateix ritme.

Les xifres de Blanes (11 i 11), Arenys (6 i 5), i Palamós (5 i 6) marquen pel segle XVI una tendència estabilitzada. En canvi Lloret, amb 4 benediccions al segle XV i 36 al segle XVI hauria enregistrat un creixement màxim.

El nostre desig es d'oferir un material de treball; per això ens abstenim d'altres comentaris, esperant que la confrontació amb altre documents permeti de treure'n més conclusions.

LLOC	NOM	ANY	CLAS. NAU	VOL. F.
—	Bernat de Cabrera	1391	Galera	80B, 74
Sant Feliu de Guíxols	Nicolau de Nalba	1404		104B, 87
Sant Feliu de Guíxols	Jordi <i>Polini</i>	1412		112C, 50v
Sant Feliu de Guíxols	Bernat Olivella	1414		114, 22
Blanes	Pere Saragossa, mercader de Barcelona	1414		114B, 27
Sant Feliu de Guíxols	Nicolau Oliver	1415		115, 2
Sant Feliu de Guíxols	Pere Salvador	1415		115B, 19
Sant Feliu de Guíxols	Jaume Fàbrega, mercader de Barcelona	1417		117, 36
Blanes	Marquès Peroler, ciutadà de Barcelona	1418		118, 4
Blanes	Bernat Molet, mercader de Blanes	1418		118, 49
Sant Feliu de Guíxols	Antoni Pujada	1418		118B, 126
Palamós	Antoni Aloerga, mercader de Palamós	1419		118, 117
Sant Feliu de Guíxols	Gracià Amat	1424		124, 104
Sant Feliu de Guíxols	Guillem Salvador	1427	nau	127, 53
Sant Feliu de Guíxols	Bernat Vives, mercader de Barcelona	1429		129, 11
Sant Feliu de Guíxols	Francesc Hospital	1435		135, 107
Calonge	Pere Puig, d'Aro	1436		136, 45
Sant Feliu de Guíxols	Nicolau Salvador de Barcelona	1436		136, 140

Blanes	Gaspar de Palol, cavaller	1441		141, 31
Sant Genís Palafolls	Guillem Clopés i S. Viader	1442		142, 34
Blanes	Joan Arbosser de Narbona	1444		143, 56
Sant Genís Palafolls	Joan Llorenç	1444		144, 24
Sant Feliu de Guíxols	Joan Madicó, mercader de Barcelona	1446		146, 41
Sant Feliu de Guíxols	Nau del rei	1448		148, 72
Lloret	en Curussa de Serinyac (França)	1448		148, 186
Sant Genís Palafolls	Berenguer Artigues de Blanes	1450		150, 23v
Arenys	Cassià Comelles	1453		154, 30
Palamós	Pere Pujol	1455	caravel.la	156, 11v
Sant Feliu de Guíxols	Pere Satorra de Barcelona	1455		156, 68v
Palamós	Ramon Voló, donzell	1455	caravel.la	156, 86v
Arenys	Miquel Servera de Sant Mateu, regne de València	1457	galiota	158, 26
Blanes	Melcior Mates de Barcelona	1459		160, 124v
Blanes	Antoni Mollet	1460	caravel.la o <i>balanarium</i>	161, 18
Sant Feliu de Guíxols	Narcís Servià, cirurgià	1462		163, 15
Palamós	Francesc Valentí	1473	caravel.la	167, 59
Lloret	Gabriel Mas de Barcelona	1473		167, 63
Sant Pol	Bernat Andreu	1473	caravel.la	167, 19v
Pineda	Antoni Torroella	1473	lley	167, 25v
Sant Feliu de Guíxols	Pere Ferrer	1474		168, 14
Sant Feliu de Guíxols	Francesc Setantí de Barcelona	1474		168, 16
Tossa	Jaume Darder	1474	caravel.la	168, 64v
Blanes	comte de Cardona	1474	galera	168, 23v
Blanes	Huguet de Pax	1475	sagetia	169, 4
Arenys	Baltasar Leu	1475	caravel.la	169, 14
Sant Feliu de Guíxols	Bernat Oliver	1475	nau	169, 38
Pineda	Antoni Torroella	1475	caravel.la	169, 56v
Arenys	Jaume Ferrer	1480	<i>lembum</i>	172(28-8)
Palamós	Pere Vidal	1481		172, 84
Sant Feliu de Guíxols	Miquel Gallart	1489		173, 110v
Arenys	Bartomeu Ferrer	1485		174, 38
Lloret	Antoni Daví	1485		174, 31v
Blanes	Pere Cassà de Malgrat	1495	caravel.la	178, 69
Canet	Pere Andreu	1495	caravel.la	178, 79
Sant Feliu de Guíxols	Guillem Torres	1496	caravel.la	178, 100
Calella	Joan Oliver	1497	<i>balanarium</i>	179, 18v
Sant Feliu de Guíxols	en Armengol, patró	1499		180, 9
Blanes	Rafael Oller	1499	sagetia	180, 19v
Arenys	Jaume Oliver	1499	galió	180, 65
Lloret	Salvador Pla	1500		180, 85v
Palafolls	Rafel Sallés	1500	nau 200 bótes	180, 93
Canet	Bartomeu Casadevall, sastre	1511		186, 110
Palamós	Francesc Valentí	1511		186, 120
Lloret	Joan Maig	1511		186, 132

Sant Pol Blanes	Joan Llauger en Cruanyes, mercader de Barcelona	1514 1516	188, 113v 188, 168v
Lloret Palamós	Gaspar Maig Jordi Res, mercader de Barcelona	1518 1518 1518	189, 64v 189, 122
Palamós	Ramon de Cardona	1521	190, 38
Tossa	Joan Lluís Griera	1535	196 s.f.
Blanes	Miquel Custurer	1535	196 s.f.
Palamós	Miquel Aragonès	1536	196 s.f.
Lloret	il·legible	1536	196 s.f.
Sant Feliu de Guíxols	Benet Llandrich	1536	196 s.f.
Lloret	Gaspar Maig	1537	196 s.f.
Lloret	Roc Dalmau	1537	196 s.f.
Sant Feliu de Guíxols	Joan Torra, mercader	1538	196 s.f.
Lloret	Joan Passapera	1541	llondro 197, 130
Lloret	Bart. Guibernau	1542	197, 168
Palamós	Andreu de Biure, donzell	1542	197, 180
Lloret	Bart. Bernich	1547	llondro 199, 12v
Calella	Joan Flaquer	1547	199, 19
Tossa	Joan Duran	1547	199, 28v
Blanes	en Sorribes i en Creus, merc. de Barcelona	1547	199, 45v
Lloret	Joan Guibernau	1547	199, 66
Lloret	Jaume Passapera	1548	llondro 199, 120v
Blanes	en Saurí, mercader	1548	199, 132v
Sant Feliu de Guíxols	Lluc Vilar, mercader de Barcelona	1548	199, 132
Blanes	en Sedasser, mercader de Barcelona	1548	199, 140
Lloret	Pere Maig	1548	199, 142
Sant Feliu de Guíxols	Guerau Andreu	1549	199, 156v
Lloret	Mateu Passapera	1549	llondro 199, 195
Tossa	Pere Martí	1549	199, 207v
Blanes	Antoni Cassà, mestre d'aixa	1549	199, 208
Sant Feliu de Guíxols	Benet Llandrich, mercader	1549	199, 215v
Arenys	Miquel Pasqual	1549	199, 219v
Sant Feliu de Guíxols	Francesc Caixa, patró	1549	199, 223v
Lloret	Pere Bernich	1550	199, 269
Sant Feliu de Guíxols	Gaspar Cabanyes, mercader	1550	200, 18v
Calella	Antoni Flaquer mercader	1550	200, 22v
Lloret	Bartomeu Bernich	1550	200, 43v
Sant Feliu de Guíxols	Guerau Andreu, mariner	1551	200, 77v
Calella	Miquel Oliver	1551	200, 101v
Lloret	Vicenç Surís	1551	200, 160v
Sant Feliu de Guíxols	Jaume Oriol, mercader	1552	200, s.f.
Blanes	Joan Alemany, mariner	1552	200, s.f.
Sant Feliu de Guíxols	Miquel Dalmau, mercader	1553	201, 20v
Lloret	Pere Gemarnau	1554	201, 87v
Lloret	Antoni Surís	1554	201, 103v

Lloret	Joan Passapera	1554		201, 105
Lloret	Bartomeu Gemarnau	1554		201, 107v
Lloret	Joan Carrega	1555		201, 174
Lloret	Rafael Serra	1555		201, 180v
Canet	en Cruanyes	1555		201, 184v
Sant Feliu de Guíxols	en Francesc genovès	1555	bergantí	201, 201
Sant Feliu de Guíxols	Joan Sais, mariner	1556		202, 10v
Sant Feliu de Guíxols	Jaume Mateu	1556		202, 25
Lloret	Pere Bernich	1556		202, 49
Sant Feliu de Guíxols	Antoni Prat	1557		202, 187
Lloret	Vicenç Surís	1557		202, 187v
Lloret	Joan Cros	1557		202, 197v
Canet	Pere Gibert	1558		202, 258
Lloret	Bartomeu Bernich	1559		203, 5v
Lloret	Pere Bernich	1559		203, 28v
Sant Feliu de Guíxols	Baltasar Blanc	1559	llondro	203, 70v
Palafrugell	Diumenjó Ballon francès	1559		203, 78
Malgrat	Salvador Ferrer	1560		203, 119v
Sant Feliu de Guíxols	Montserrat Cabanyes	1560		203, 122
Lloret	Pere Maig	1560		203, 125v
Sant Pol	Antoni Sabater	1560		203, 143
Blanes	Guerau Cassà	1561	pontona	203, 164v
Sant Feliu de Guíxols	Rafael Sabater	1561		203, 168v
Pineda	Rafael Saure	1561		203, 177v
Sant Feliu de Guíxols	Salvi Andreu	1561		203, 182
Calella	Jaume Fogassot	1562		203, 242
Sant Feliu de Guíxols	Miquel Gironès	1562		203, 247
Sant Feliu de Guíxols	en Simon	1562		203, 249
Lloret Mar	Mateu Fàbregas	1562		204, 33v
Sant Feliu de Guíxols	Salvi Cassà	1562		204, 39
Sant Feliu de Guíxols	Guerau Parés	1562		204, 41
Lloret	Pere Guibernau	1563		204, 116
Lloret	Joan Surís	1563		204, 138v
Lloret	Bartomeu Bernich	1563		204, 147V
Lloret	Joan Maig	1564		204, 221
Arenys	Jaume Tries	1564		204, 225
Sant Feliu de Guíxols	Rafael Coll	1564		204, 242
Lloret	Bernat Cabanyes	1564		204, 252v
Arenys	Pere Portes	1565		204, 297
Lloret	Pere Curús	1565		205, 3
Arenys	Pere Ferrer	1565		205, 4v
Canet	Bartomeu Llauger	1566		205, 19v
Blanes	Sebastià Vilallonga	1566		205, 23v
Palamós	Peiró Robau	1566	llondro	205, 27
Arenys	Joan Terrats, merc. de Girona	1566		205, 32
Lloret	Miquel Verdier	1566		205, 40v
Blanes	Esteve Illes	1569		206, 17v
Blanes	Joan Bisbe	1574		207, 85
Lloret	Pere Reclos	1594		214, 8v

APÈNDIX I

1424 abril 10

Minuta d'autorització per beneir una barca.

ADG U-124, f 104, registre contemporani.

Iohannes de Palomar etc. vicarius etc. dilectis nobis in Christo clericis ecclesie monasterii Sancti Felicis Guixellensis diocesis Gerundensis, salutem in Domino. Cum venerabilis Gracianus Amat mercator civis Barchinone quandam navim propriam noviter in dicto loco Sancti Felicis fabricatam cupiat marinis fluctibus sociare, idcirco admissa supplicatione humili super huiusmodi nobis facta ut dicta navis et navigantes in eadem cum suis mercimoniis ubique prospere et feliciter dirigantur, quatenus intus eandem navim, ipsa in loco stabili atque firmo permanente, altare portatile erigere seu erigi facere atque in eo sic erecto ara cum consecrata superposita ipsoque corporalibus, pannis, palleis atque aliis ornamentis ad hoc necessariis decenter ornato, excommunicatis tamen et interdictis exclusis, missam cum orationibus et benedictionibus in similibus assuetis celebrare libere et licite valeatis, dicti domini episcopi auctoritate concedimus per presentes. Datum Gerunde X die aprilis anno a nativitate Domini. MCCCC XX IIII.

Traducció del document que precedeix:

Joan de Palomar etc. vicari etc, als nostres estimats en Crist, clergues de l'església del monestir de Sant Feliu de Guíxols, salut en el Senyor. Atès que l'honorable Gracià Amat, mercader, ciutadà de Barcelona, desitja immernir a les ones marines una nau pròpia recentment construïda al dit lloc de Sant Feliu, per tant, admesa la seva súplica presentada a nosaltres, i a fi que la dita nau i els que hi naveguen junt amb les seves mercaderies puguin fer camí arreu feliçment i pròspera, per les presents us concedim llicència, amb autoritat dels senyor bisbe, perquè pugueu lliure i lícitament erigir dins de la mateixa nau, en un lloc estable i ferm, un altar portàtil, i, una vegada erigit i posant-hi una ara consagrada i decorant-lo decentment al damunt amb estovalles i altres ornaments necessaris, perquè hi pugueu celebrar la missa i les oracions i benediccions acostumades en semblants circumstàncies, excloent de l'assistència els excomunicats i sotmesos a pena d'entredit. Donat a Girona, el 10 d'abril de l'any de la nativitat del Senyor 1424.

APÈNDIX 2

1448 setembre 6

Dispensa per treballar en dia de festa a fi d'armar una nau reial.

ADG U-148 f 72, registre contemporani.

En Bernat, per la miseració divinal bisbe de Gerona, als discrets e amats nostres lo capellà o rector de la vila de Sanct Feliu de Guíxols e altres rectors de les sglésies de la vila de Palamors e d.altres llocs vehinables a la dita vila de Sanct Ffeliu, saluts en nostre Senyor.

Sapiats que lo dia present som stats certifficats per lo patró de la nau grossa del senyor rey fabricada en lo port de la dita vila de Sanct Ffeliu que digmenge pus prop vinent, que comptarem, VIII. del present mes de satembra, ell dit patró farà mitgensant lo adjutori de Déu arborar la dita nau, e assó per la necessitat de fustes armades de enamichs del dit senyor rey qui trastegen en aquestes mars, dels quals la dita nau pus facilment serà deffesa arborada que no sens arbra. E nos, a sopicació humil del dit patró, occorrents a la dita necessitat e dant camí a tant necessària obra, confiants de la misericòrdia de Déu, dispensam per aquesta vegada que totes aquelles persones qui de necessitat hauran manualment obrar la dita jornada per lo dit negoci /f 72v/ puxen lavorar e treballar en spatxament del dit arborament sens incorriment de peccat mortal. E encare a tots e sengles faels christians ajudants en lo dit negoci la dita jornada, nos de gràcia special donam .XL. dies de perdó, menants a vosaltres en virtut de sancta obediència e sots pena de vet que les dites presents nostres letres publiquets e intimets als pobles a vosaltres comenats e aquells induhits a socórrer al dit negoci e gonyar la dita nostra indulgència, considerada la necessitat damunt dita. E dessó haurets mèrit e.n farets a nos servei singular.

Dade en Gerona a .VI. del mes de satembra en l.any de la nativitat de nostre senyor Deus Ihesu Christ .MCCCCXL. vuyt.